

European Dairy Farmers, een club van toonaangevende melkveehouders uit Europa, kwam voor haar 18de congres vorige week samen in Nitra, een stad in het Westen van Slowakije. De vroegere staatsbedrijven zijn in volle renovatie en worden gekocht door binnenlandse en buitenlandse investeerders. De toekomst van de melkveehouderij is afhankelijk van de melkprijs, de productiviteit, de arbeidskost en de concurrentie met minder arbeidsintensieve akkerbouwteelten waar goede prijzen voorspeld worden.

Club

EDF is een vereniging met 350 leden verspreid over Europa, vooral uit het noordwesten, hoofdzakelijk melkveehouders. Voor de derde keer in haar bestaan werd een Oosteupees land bezocht. Thema van het congres was de competitiviteit de melkveehouderij in de nieuwe EU lidstaten. Slowakije is één van de snelst groeiende economiën van Europa, met een daling van de werkloosheid sedert de aansluiting bij de EU van 20 naar 8 procent.

Genoeg melk in de toekomst?

Een positieve sfeer heerste op het congres, hoeveel is de prijs in uw land al gestegen? Op het congres van vorig jaar in Denemarken was de stijgende trend in de zuivelmarkt reeds door professor Bob Thompson. In zeer snel groeiende economiën zoals India en China geraken vele consumenten boven de inkomensgrens van 2 dollar per dag, dat blijkt wereldwijd het omslagpunt te zijn om meer te investeren in voedsel, vooral zuivelproducten komen daar meestal voor in aanmerking. Gevolg een zeer snel stijgende wereldconsumptie aan zuivel, veel sneller dan de productie stijgt op dit ogenblik. Niemand had verwacht dat dit effect zo snel resultaat zou hebben.

Grond

Een tweede effect is de groeiende vraag naar energieproductie uit hernieuwbare bronnen, dus grotendeels uit landbouw. De Duitse professor Folkhard Isermeyer had de EU-doelstellingen naar hernieuwbare energie (10% van de elektriciteit en 10% van de brandstof produceren via bio-energie) uitgerekend in grondbehoefte. In Duitsland zou op deze manier 56% van de bebouwbare oppervlakte moeten gebruikt worden voor energieteelten, in België en Nederland zelfs meer dan de beschikbare grond (116 en 121 procent). In Slowakije en de meeste andere Oost-Europese landen zou 15 tot 25% van de grond volstaan. Zal enkel de restgrond nog bruikbaar zijn voor melkveehouderij en andere sectoren? Of zullen de energieteelten in het Oosten geteeld worden en de melk zo dicht mogelijk bij de consument? Samen met Global Warming concludeerde afscheidnemend voorzitter Per Ake Sahlberg uit Zweden dat grond de limiterende factor wordt voor de melkveehouderij. Zal er voldoende melk zijn in de toekomst?

Slowakije

Miroslav Jurena, Slovaaks minister van landbouw, schetste de evolutie van de landbouw in zijn land. Deze is vooral gekenmerkt door collectivisme en coöperaties. Reeds in 1845 werden de eerste coöperaties opgericht in het toenmalige Tsjechoslovakije. Na 1945 ging de samenvoeging hard door, tot 80% in 1960, met een gemiddelde bedrijfsgrootte van 2500 ha. Na de val van het communisme begin jaren negentig had de landbouw het knap lastig om te leren leven met liberalisatie van de markt en economische wetmatigheden, waardoor de totale landbouwproductie in die jaren met meer dan 35% zakte. Na de toetreding tot de EU in mei 2004 blijft landbouw met 4,2% van het bruto binnenlands product belangrijk.

Verbruik

Groot probleem in Slovaakse is de zeer lage zuivelconsumptie (150 tot 155 kg per inwoner), zowat 90 kg lager dan de andere EU-landen, ook de buurlanden brachten een gelijkaardig verhaal. Daarom is een vrijwillig promotieprogramma opgezet vanuit de zuivelproducenten, zowel melkveehouders als zuivelfabrieken, die voorziet in een afhouding bij beiden. Met het geld werd een schoolmelkactie opgezet en melkmanifestaties met popsterren in de grootste steden. Doel van het actieplan is de zuivelconsumptie met 10kg per inwoner per jaar te laten stijgen.

Cijfers

De melkproductie in Slovaakse is sedert haar top in 1989 hard gezakt, zowel in dieren als totale productie. Nu nog daalt het aantal melkkoeien met 5% per jaar, er blijven er nog 192500 over in 2006 (België ongeveer 500000). De melkproductie per koe zit nu op 5670 liter (+8% per jaar). Het aantal melkveehouders daalt fors, 7 tot 8% per jaar, er blijven er nog net 704 over. Samen hebben ze een quotum van 1,04 miljard liter of een gemiddeld quotum van 1,478 miljoen liter (België 265000 liter). Grote bedrijven dus die er door de omstandigheden sedert de invoering van het melkquotum nog nooit in zijn geslaagd om het quotum vol te leveren (3 tot 5% tekort). De verwachting is ook niet dat het quotum binnenkort vol geleverd zal zijn. Melkveehouderij in Slovaakse is kwestie van een oud groot bedrijf proberen te runnen, oude stallen renoveren en met veel volk toch de liters te krijgen bij een beperkte neerslag (400 mm per jaar). Heel wat bedrijven slagen hier niet in wegens een tekort aan managementkwaliteiten en een tekort aan voeder in jaren van droge zomers.

Quotum

Melkquotum is niet vrij verhandelbaar in Slovaakse. Er is een nationale reserve die quotum kan uitdelen aan nieuwe of bestaande melkveebedrijven. Bestaande bedrijven kunnen 15% quotum bijvragen uit deze reserve als ze hun eigen quotum minstens voor 95% vullen. Een andere groeioptie bestaat er in ofwel een volledig bedrijf over te nemen ofwel de koeien van een stopper over te nemen. Ook hier wordt in de feiten geen geld betaald voor quotum, want die koeien worden gekocht aan een slachtwarde. Groeien en het grotere quotum vol melken is niet altijd evident, de overgenomen koeien van stoppers komen vaak van bedrijven die failliet gingen en zijn meestal niet optimaal meer verzorgd in de laatste jaren. IBR, BVD, para TBC en klauwproblemen in de vaak niet optimaal verluchte stallen zorgen een zeer hoge ziektedruk.

Melkprijs

Slovaakse behoort voorlopig niet tot de Eurozone, de Slovaakse Kroon staat trouwens behoorlijk sterk. Hierdoor leek de uitbetaalde melkprijs voor april 2007 relatief hoog (28,41 tov bvb 26,27 in België in maart 2007), maar ze is in tegenstelling tot de andere Europese lidstaten wel lager dan vorig jaar, met een sterke daling in april dit jaar, omdat hun melk voorlopig te duur was in export. De gemiddelde levering bevat 3,71° vet en 3,28° eiwit. In Slovaakse zijn zowat 40 zuivelverwerkers, meestal kleinere melkerijen.

Cost of production

EDF organiseert elk jaar een kostprijvergelijking tussen melkveebedrijven in Europa, jaarlijks nemen zowat 250 melkveehouders uit Europa hier aan deel. De Oost-Europese bedrijven zijn gemiddeld een pak groter en werken met veel goedkopere arbeidskrachten, de West-Europese melkveehouders compenseren dit door een veel hogere productiviteit per uur arbeid. Het verschil in uitbetaalde melkprijzen wordt elk jaar kleiner tussen West- en Oost-

Europa. 55% van de bedrijven in de kostprijvergelijking halen een positief ondernemersinkomen (zonder quotumkosten), dit wil zeggen dat ze zichzelf en hun personeel een vergelijkbaar uurloon kunnen betalen en dat ze een vergelijkbaar rendement halen op het geld dat ze in het bedrijf stoppen. Op lange termijn kunnen ze dus zonder probleem blijven bestaan, voor zover ze niet te veel geld in melkquotum moeten stoppen. De kostprijvergelijking maakte ook duidelijk dat individuele ondernemende melkveehouders er vaak in slagen nog veel scherper te boeren dan hun landsgemiddelde. In elk EU land valt geld te verdienen met melkveehouderij.

Quotumprijs

In de berekening van quotumkosten staan we als Vlaanderen trouwens samen met Nederland en Luxemburg hoogst, voor de andere kosten gemiddeld. In de gesprekken tussendoor werd bovendien duidelijk dat op dit moment de quotumhandelsprijs in Vlaanderen hoogst zit in heel Europa, zelfs de traditioneel duurste quotumprijs van Nederland is een stuk gezakt onder de onze. Dit terwijl quotum bij hen toch nog steeds interessanter fiscaal is af te schrijven. In sommige landen wordt gewoon niets meer betaald voor quotum, wegens toch niet vol (o.a. UK, Zweden, Frankrijk, Oost-Europa) of maximaal 1 keer de melkprijs (Ierland, Spanje, Oost-Duitsland). Dit terwijl hun melkprijs ongeveer even hoog is en hun mestprobleem kleiner.

Melkprijvergelijking

EDF organiseert samen met LTO-Nederland en het Productschap Zuivel een vergelijking tussen de uitbetaalde melkprijzen van de grotere melkerijen in Europa. Het rapport van 2006 vindt u vanaf 13 juli op onderstaande webstek. Gemiddeld werd in 2006 0,72 euro minder betaald per 100 kg melk (28,28 gemiddeld), een gelijkaardige daling als de vorige jaren. De nieuwe prijzen ogen beter. De prijs van april 2007 zat reeds 0,55% dan het jaar voordien, met een duidelijke uitschieter van Glanbia (Ierland) +6,4% en Milcobel in België (+5,4%) en dit lijkt niet het einde te zijn.

Nederland

Jean-François Verdenal, een melkveehouder uit noordoost Frankrijk werd nieuwe voorzitter van EDF en op het einde van het congres mocht hij de vlag doorgeven aan Nederland. Volgend jaar half juni komt de club samen in Groningen rond het thema 'de nieuwe realiteit'. Hoe gaan we om met een melkveehouderij zonder quota, zonder restituties, met een steeds kritischer maatschappij om ons heen? Als u er bij wil zijn, contacteer onderstaande.

Jan Halewyck

www.dairyfarmer.net

www.milkprices.nl